

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
בהלכה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה ודיינות "באר ישראל"

בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

חשש איסור אוהל בחבישת שטריימל

ב. רבינו חננאל (ד"ה סינא) פירש שהאיסור הוא מצד עשיית אוהל, ואסור אפילו ברשות היחיד ורק כאשר השוליים רחבים טפח שאז נראה כאוהל. ומה שחילקו בין מהודק לשאינו מהודק פירש, שאם שולי הכובע קשיחים שאינם נכפפים אסור שבוה נראה כאוהל, אולם אם השוליים רכים ומתקפלים מותר שאין נראה כאוהל. וכן מפרשים הרמב"ם (שבת פרק כב הלכה לא) והתוספות (ד"ה הא דמיהדק). ונמצא כי יש שני חילוקים לדינא בין שיטות הראשונים: א. לרש"י, האיסור הוא אפילו ברשות היחיד אך רק בכובע רחב טפח. לרבינו חננאל, האיסור הוא אפילו ברשות היחיד אך רק בכובע רחב טפח.

הלכה פסק השולחן ערוך כשני הפירושים לחומרא: בסימן שא (סעיף מ) כתב כפירוש רבינו חננאל: כובע שהוא מתפשט מראשו טפח, אסור להניחו בראשו אפילו בבית משום אוהל. ובסעיף שאחר זה - (סעיף מא) כתב כפירוש רש"י: כובע העשוי להגן מפני החמה, יש אוסרים משום שחוששים שמא יגביה מראשו ויבוא לטלטל ד' אמות ברשות הרבים, ואם זה מהודק שאינו חושש שהרוח תגביה מראשו מותר.

והנוגע לנידון דידן הוא על פי פירוש רבינו חננאל שאסור אם רחב טפח משום אוהל, ומבואר במשנה ברורה (ס"ק קנא) שצריך שני תנאים כדי לאסור לחבוש כובע משום איסור אוהל. א. שיהיה רחב טפח. ב. שיהיה קשה ואינו מתקפל, כי בנכפף אין זה נראה כאוהל אלא נחשב כגלימא, [ומה שמתיר השולחן ערוך כשמהודק על ראשו, מדובר שהשוליים נכפפים ואינו קשה, או שאין טפח]. לאור הדברים האלה בחבישת שטריימל שמתקיימים בו שני התנאים הנזכרים, שהוא גם רחב יותר מטפח והוא גם קשיח, יש לברר איך מותר בשבת.

והנה במשנה ברורה (ס"ק קנב) דן כמה שנהגו להקל ללבוש כובע עם שוליים רחבים מאוד (ברילי"ך) אף שמתפשט מהראש טפח, והעלה כמה צדדים בטעם שמקילים בכך: א. משום שאינו קשה והשוליים נכפפים למטה. ב. בשם הט"ו (סימן שטו סק"ח) כתב שגם אם הכובע קשה, כיוון שמתכוון בלבישתו רק לכסות ראשו ולא לצל, ואוהל ארעי אסור רק בעשוי לצל. ג. המנן אברהם כתב, שאם השפה היא בשיפוע יש לומר שאינו נחשב אוהל. ד. והאליה רבה כתב שהעולם סומך על שיטת רש"י שאין בכובע אוהל כלל, ולפי דבריו אף בכובע שהשוליים קשים ורחבים טפח, אין למחות בנוהגים להקל.

המשך בעמ' ב'

רבים נוהגים לחבוש לראשם ביום השבת את הכובע פרווה המיוחד הקרוי 'שטריימל'. טעם ורמזו על המנהג כתב בספר 'פרי צדיק' (לרבי צדוק הכהן - שושן פורים אות א) שהוא ענין עטרה וכתר על הראש: שנתפשט המנהג בישראל ללבוש כובע משונה בתוארו, לרמזו על הכתרים שניתנו לישראל בשעת מתן תורה שאמרו נעשה ונשמע, ואף שאיבדנו כתר של נעשה, הכתר של נשמע נשאר לנו, והוא על ידי שנותן ליבו להיות שומע לדברי תורה בעסק התורה, והכובע הזה מרמז על כתר תורה שניתן לנו בשבת מצד נשמע.

אלא שיש לדון בזה מהצד ההלכתי, האם אין בכך חשש איסור אוהל בשבת. כי אם בשנים עברו היה השטריימל כובע פרווה נמוך, כשנים האחרונות הוא הלך והתפתח לאורכו ולגובהו, גם תהליך ייצור שערות הפרווה השתכלל כך שהשערות קשיחות ועומדות באופן מהודר ביותר. ונפסק ההלכה (סימן שא ס"מ) כי אסור ללבוש כובע שהוא רחב טפח משום שנראה כאוהל, ויש לברר האם אכן אין חשש הילכתי בחבישת השטריימל במתכונתו.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

שורש הנידון מהמבואר בגמרא (שבת קלח:): אמר רב ששת בריה דרב אידי האי סינא שרי, [ברש"י סינא: כובע של לבד]. הגמרא מקשה: והאי תמר סינא אסור, ומתרת: לא קשיא הא דאית ביה טפח והא דלית ביה טפח. ומפרש רש"י: שאם יש בו טפח, דהיינו שמתפשט מראשו טפח אסור משום אוהל. ומקשה הגמרא: אלא מעתה שרביב בגלימיה טפח הכי נמי דמחייב, דהיינו מי שמתעטף בטלית ותצא הטלית מעל ראשו טפח יהיה חייב משום אוהל, מתרצת הגמרא, לא קשיא הא דמיהדק הא דלא מיהדק.

יש שני מהלכים בראשונים כפירוש סוגיא זו איזה מלאכה שייכת בחבישת כובע, ויש ב' נפקותות בין הפירושים: א. רש"י (ד"ה אלא) פירש שלמסקנת הגמרא האיסור הוא מצד חשש טלטול ברשות הרבים, והיינו שהאדם הלובושו יחשוש שהרוח תגביה את כובעו ויאחזנו בידו ונמצא מטלטל ארבע אמות ברשות הרבים. והגמרא חזרה ממה שסברה בהווה אמינא שהאיסור מצד עשיית אוהל בשבת, אלא החשש הוא רק משום טלטול ברשות הרבים, ולכן ברשות היחיד מותר, וברשות הרבים אסור אפילו פחות מטפח, אלא אם כן הוא מהודק לראשו שלא יחשוש שהרוח תגביהנו.

הלכה למעשה

משולחן מורינו הרב שליט"א

אפייה עוגה חלבית בתנור בשרי

אחד שעשה מטבח חדש והזמין שני תנורי בילד אין, ובינתיים הגיע רק תנור אחד ומשתמש בו לבשרי. לפני חג השבועות רצה לאפות עוגות גבינה כמנהג ומכיוון שאין לו תנור חלבי, שואל האם מותר לאפות בתנור הבשרי באופן שיכסה ארת התבנית מכל צדדיו.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

לכתחילה יש לייחד תנור אחד לבשרי ואחד לחלבי כמו שהורו הפוסקים, וזה כדי להימנע מכמה מכשולות העלולות לבוא, אמנם באופן חד פעמי אפשר להתיר על ידי שיכסה היטב את התבנית בשני כיווים.¹

מכירת זיכוי לקונה שנמצא בחנות

קונה בא להחזיר חנות כמה מוצרים שקנה במבצע, והמוכר סרב לקבל אותם בטענה כי מאחר שנרכשו במבצע אינו חייב לקבל בחזרה, אך הסכים שיחליף את המוצרים בו במקום, ומשלא מצא הקונה במה להחליף נכנע המוכר ונאות לתת לו זיכוי שיהיה תקף לשבוע בלבד. הקונה שראה יהודי אחר שבא לחנות ועקב אחיו, וכאשר מילא כפו במוצרים, הציע לו לקנות את הזיכוי, והוא הסכים ויילם לו על הזיכוי את מחירו המלא ובעל הזיכוי מיהר להסתלק מן החנות. המוכר שראה כל זאת, כעס מאד על הקונה החדש שהפסיד כאן קנייה בתשלום מלא, הקונה התעלם אבל לאחר מכן הרגיש שלא בנוח, ובא לשאול אם עשה איסור מסוים.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

נראה שמוכר הזיכוי לכאורה עשה איסור מדבריהם כמו במצודות דגים שאין להם תוך (גיטין נט:), שאסור לאחרים

לפרוס שם מצודות מדין יורד לפרנסתו של חברו, שהרי הראשון כבר קנה, וכעת על ידי הזיכוי הוא נכנס לתוך הפרנסה של המוכר שהפסידו קניה נוספת. אמנם למכור את הזיכוי מחוץ לחנות - יתכן שהוא מביא לקוח חדש ואין איסור. אמנם לגבי קונה הזיכוי נראה שלא עבר איסור שלא ידע מכל הסיפור וזה שוגג גמור.²

שקית מקווה בשבת

איחר את יציאתו מן המקווה בערב שבת והגיע עם השקית כביסה והמגבת מיד לבית המדרש, האם יכול להחזיר את השקית לביתו לאחר התפילה, או שהכביסה מוקצה, וגם מצד המגבת שהיא רטובה.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

מצד המגבת אין חשש לטלטלה. מצד הבגדים, אם מדובר באדם הלובש בגדי צבעוניים שאינו לובשם בשבת, נראה שזה מוקצה, אמנם בגדים שיכול ללבושם גם בשבת אינם מוקצים, שהרי אף שהם עומדים לכיבוס, עדיין הם ראויים ללבישה אם ירצה.³

1 שהם כבסים לא נקיים של ימות החול, לכאורה יש בזה סיבה להחמיר יותר, אך מאידך מסתבר שאם לא יהיו לו בגדים אחרים, כגון שכל בגדיו שבביתו יתלכלכו מאד, ויכל להשתמש בהם בשבת, כי אין הם כ"כ מלוכלכים עד שאינם בני שימוש, ואיך עדיין יש לדמות לכלי היתר. אמנם אדם שביים חול הולך בגדי צבעונין, וזה בוודאי לא ישתמש בשבת, גם אם יתלכלכו בגדיו, זה נראה כבר מוקצה.

2 הזיכוי, ולא התכוון שיערימו עליו ויפסידו אותו בחנותו.
3 לגבי המגבת הרטובה, אין איסור מצד סחיטה, כי אין הדרך לסחוט. ובדרך כלל גם אפשר להשתמש אחר כך כשמתייבשת המגבת. לגבי הבגדים, לכאורה דמי לכלי היתר, שיש מחמירים שלא לצורך כלל (משניב סימן שח סק"ז), וכאן אולי יש קצת צורך שלא יגב או שלא יתפור ומפריע לו שישארו כך בלא שמירה. אמנם מצד מה

2 דומה לנידון זה הוא גם לגבי כרטיסים של סופרים שיש בהם הנחה של כמה אחוזים, ונראה שכרטיסים אלו דינם שונה, כי בעלי הרשתות מאכרי הכרטיסים, ידוע להם שאנשים סוחרים בהם כמו כסף ומנסים למכור לאחרים, ואף על פי כן שווה להם לעשות זאת בגלל הרווחים הרבים שיש להם במכירת כרטיסים, הן במחויבות הקנייה אצלם והן באיבוד הכרטיסים, ועל דעת כן הנפיקו את הכרטיסים, מה שאין כן כאן שהמוכר עשה טובה שלמה לתת את

בין גוף החימום לבין חלל התנור, ושורש מחלוקתם האם מועיל ליבון מבחוץ בכלי מתכות. אמנם גם בתנורים יש גופי חימום מגולים כתבו להחמיר, כיוון שמשאיריים את המאכלים גם לאחר כיבוי התנור ויש לחשוש שבאפיה הבאה יצאו אדים עוד לפני שגיע התנור לחום שנחשב ליבון ויאסרו המאכל. וגם לשיטת המחמירים לאסור בדיעבד זהו דווקא בשהיה התנור בן יומו מהשימוש הקודם, וגם בשני הפעמים היה התבשיל יבש ומגולה.

1 מחשש שיקרע הכיטוי הראשון. ונחלקו גדולי הפוסקים בתנורי זמנינו, האם הוא דומה לתנור בימים עברו שהיה אש ממש, שהסכימו הרבה מהאחרונים שכיוון שחומר רב וכל האדים העולים מהתבשיל מתייבשים לפני שמוגיע לגג התנור, וגם שהתנור מתלבן בכל שימוש והוא הכשיר, (ראה דרכי משה סימן פ"ו סק"א שכן נהגו להשתמש בתנור אחד), אבל בתנורים שלנו שהאש אינה בתוך חלל התנור, שיש שכבת מתכת

מאז ומתמיד חצקל היה נחשב לחברמן לא קטן, ולא פחות מזה ידע לא לפספס הזדמנויות. גם כשהחליט לעבור דירה ולשכור דירה אחרת החליט בדעתו כי על הדרך יעשה תיווך על הדירה ממנה הוא יוצא, מיד עם קבלת ההחלטה התקשר חצקל למשכיר והודיע לו שברצונו לעזוב בהקדם את הדירה, אך מכיון שעדיין החוזה שכירות שביניהם בתוקף לעוד עשרה חודשים הוא ידא להביא שוכר אחר הגון שמקובל על המשכיר, ועד שיימצא השוכר המבוקש הוא ימשיך לשלם למשכיר את השכירות, וכפי החוזה שביניהם.

עוד באותו יום נתלו בשכונה מודעות עם פרטים על הדירה החדשה בשוק להשכרה, עם שלל מעלותיה, עם פלאפון של חצקל, וכשלידו הוסיף עוד מילה אחת: 'תיווך'. וכצפוי, בתוך כמה דקות הוצף חצקל בעשרות טלפונים, מתוכם ברר חצקל את מי שהיה נראה בעיניו מתאים ביותר למשכיר אותו מכיר זה זמן רב, ואכן המשכיר סגר עם השוכר החדש, חצקל מצידו דאג להזכיר לשוכר על חלקו בתיווך, וכשהשוכר הביע את נכונותו לשלם לו כפי שאכן ראה במודעה שזה תיווך, וכשהעסקה תיסגר יקבל את מלא הסכום המגיע לך.

אלא שלמחרת פגש חצקל את גדי ירדו מנוער וכמסיח לפי תומו, סיפר לו חצקל את העיסקה אותה תיווך אתמול בסייעתא דשמיא, נענה גדי ואמר מכיון שאני מכיר אותך כאחד שנוהר שלא להנות מפרוטה שאינה 'ג'לאט כשר', יש כאן מקום לשאול, מכיון שלמעשה הייתה לך כאן הנאה אישית מהעיסקה, כי עליך לשלם את השכירות עד סיום החוזה, ולא ברור שאפשר כאן לקחת תיווך, אמר לו חצקל יישר כח שאתה מעיר את תשומת ליבי אני ירים מיד טלפון לשוכר וביחד ניגש לבית ההוראה לדעת את המעשה שאתה עשיתו אם טוב הוא או לא.

התשובה שהתקבלה הייתה ברורה וחדה, אכן חצקל לא היה זכאי לגבות דמי תיווך מהשוכר החדש, ואפילו אם כבר קיבל את התשלום, עליו להחזיר את דמי התיווך לשוכר. אמנם על חודשיים האחרונים שבהם לא הייתה הדירה מושכרת לחצקל, באופנים מסויימים יוכל לגבות על זה דמי תיווך וכדלהלן. וכדי להבין את הענין נקדים ונבאר את מהותו ותפקידו של המתווך. תפקידו של מתווך הוא לחבר ולגשר בין שתי צדדים, קונה ומוכר, שוכר ומשכיר, ולהביאם לכדי גמר העיסקה, ולא משנה כמה עמל וזמן הושקעו בעניין, ולעומת זאת אם לבסוף לא נסגרה העיסקה, מכל סיבה שהיא, למרות שהמתווך השקיע זמן רב ועבודה מאומצת, לא מקבל שכר כלל. (א"כ סוכם בפרוש שיקבל שכר על עצם העבודה, שאז ודאי שיקבל מה שסיכמו ביניהם).

ומכיוון שהובן שמהותו של המתווך לקשר בין שתי צדדים, מובן שאם המתווך הוא אחד מהצדדים, כגון שהוא המוכר או המשכיר, או מצד שני הקונה או השוכר, בודאי שאינו זכאי לדמי תיווך מהצד שכנגדו, שהרי לא קישר בין שתי צדדים, כי צד אחד זה הוא בעצמו, וברור כשמשאם המוכר או המשכיר יפרסם את דירתו ויבקש לגבות דמי תיווך, למרות שסוכם מראש שישולמו דמי תיווך, או שנכתב כן במודעת הפרסומת לא יוכל לגבות את דמי התיווך, וכמו כן אם המוכר או המשכיר פרסם את דירתו, והבטיח דמי תיווך למי שישגור לו את העיסקה, ובא קונה או שוכר והעיסקה נסגרה, בודאי שלא יעלה על הדעת כלל שיוכל לגבות מהמוכר דמי תיווך עבור העיסקה שסגר עבורו, וזאת משום שלא נעשתה כאן שום פעולה תיווך, שמהותה חיבור וסגירה בין שתי צדדים שונים.

וכמו כן בנידון דידן, שהשוכר באמצע חוזה עם המשכיר, והדירה מושכרת לו לעשרה חודשים הבאים, מכיון שמשכיר דירה שהוא מחוייב ועומד לשלם עליה שכירות מידי חודש, לא יוכל לגבות עבור זה דמי תיווך.

אמנם יש שלשה אופנים בהם יוכל השוכר לקבל דמי תיווך מהשוכר החדש:

א. באופן שהיה יכול למצוא שוכר רק לתקופה שהדירה מושכרת לו, ובחר להביא שוכר לשנה שלמה, אזי יוכל לקבל דמי תיווך על הזמן שלאחר סיום חוזה השכירות שלו, משום שבזמן זה כבר הוא לא צד בענין, ואין לו שום הנאה אישית מכך, וכלפי זמן זה אכן חיבר וסגר בין שתי צדדים.

ב. באופן שמסכם השוכר עם המשכיר שהשכירות שלו מסתיימת בין אם ימצא שוכר ובין אם לא, (כמובן באופן המועיל לסיים את השכירות, ואהמ"ב) ומכאן ואילך אין הדירה באחריותו כלל, שאז הוא כבר לא צד בענין כלל, ואז יוכל לגבות את דמי התיווך בשלימותו, - ויתכן שהמשכיר יסכים לזה באופן שהמצב בשוק שיש ביקוש גדול ובטוח שיצליח להשכיר את הדירה מיד ובקלות.

ג. באופן שאומר מראש לשוכר שאכן מצד גרדי ההלכה לא מגיע לו דמי תיווך, אבל כיון שלמעשה הוא זה שמטפל בנכס ומביא את השוכר החדש, ורק מי שישלם לו את הסכום המבוקש כשווי דמי תיווך יקנה לו את העיסקה, ומי שלא מעוניין שיחפש דירה אחרת, דבכה"ג דא חייב לשלם כפי מה שסיכמו. ולכן להלכה בסיפור זה, אם המשכיר היה מוכן לחתום חוזה עם שוכר אחר רק לעשרה חודשים, וחצקל היה יכול למצוא שוכר כזה, אזי יוכל ע"כ לקבל תיווך על החודשיים הנותרים שלאחר סיום העשרה חודשים, ואת הסכום הזה ישאיר לעצמו, ואת שאר הכסף יחזיר לשוכר החדש, אבל אם המשכיר לא מוכן כלל להשכיר את הדירה לפחות משנה או שלא נמצאים שוכרים בשוק שמעוניינים לשכור לפחות משנה, חצקל אינו זכאי כלל לדמי התיווך, ואף עליו להחזיר את מלא הסכום לשוכר החדש, מכיון שעדיין מחוייב ועומד בחוזה, ולא ביטל המשכיר את החוזה עם חצקל, וכן לא הודיע לשוכר מראש שיגבה ממנו דמי תיווך (למרות שלא מגיע לו כלל על פי הלכה, אלא סתם את דבריו שגובה תיווך, ותיווך בודאי שלא מגיע לו).

חשש איסור בשכירות הרכב, שהרי אחריות הזול על החברה המשכירה.

אמנם גם לשיטת הרמ"א ורוב הפוסקים, שצריך שגם אחריות פחת או אונסים יהיו על המשכיר, נראה להתיר וכדלהלן. א. אחריות האונסים נחשב שהוא על החברה המשכירה. ואף על פי שמשולם הביטוח על ידי השוכר זהו כתוספת תשלום בשכירות, שהרי את פרמיית הביטוח דואגת החברה להסדיר מול חברת הביטוח. (באם יהיה ההסכם עם הלקוחות שיעליהם להסדיר את הביטוח לא יהיה היתר זה).

ב. מצד תשלום לפי קילומטר נסיעה - אין לומר שזה נחשב שפחת השימוש הוא על השוכר, אלא שתשלום זה נמדד עבור הדלק, ואף שהם לוקחים יקר יותר ממחיר הדלק בשוק.

ונידון זה דומה למעשה המובא בגמרא (שם) על בני מר עוקבא שהיו משכירים דודא דנחשא

(קדירה העשויה מנחושת), שעל ידי השימוש נשרף נחושת עלות הנחושת שנשרף, ומבאר הגמרא שאין בזה חשש ריבית, כיון ואת ערך קדירת הנחושת שיוצרת בערכה אין נוטלים, נחשב שהפחת עליהם אף שהשוכרים שילמו על חלק מהפחת. ונראה לומר דנידון דידן דומה לזה, שאין נוטלים את כל הפחת שיש ברכב אלא תשלום על הדלק. ואף שלוקחים יותר יקר בשביל לכסות חלק מהפחת עדיין נשאר עליהם חלק גדול מהפחת.

במידה ויהיה המחיר לק"מ שימוש, מחיר שמוכח מתוכו שגובים את כל הפחת שיש בשימוש נוכל להסתמך רק על אחריות אונסים.

והעולה לדינא על פי הנ"ל: נראה להתיר לשכור רכבים שיתופיים המצויים, אף שמשלמים עבור כל ק"מ תשלום נוסף ועוד תשלום עבור הביטוח. ובאם הביטוח נעשה ע"י הלקוחות ההיתר הוא רק כשאין תשלום מלא על הפחת.

ר' בנימין הינו אברך בן תורה ויודע ספר, העושה תורתו קבע בכלל חשוב שבעיר מגוריו. לעיתים מזדמנות ובפרט כאשר הוא ממחר לשלוח את ילדיו לנגנים ולמוסדות הלימודים שלא לאחר לכולל, נוהג הוא לשכור רכב שיתופי מתוך הרכבים הפזורים ברחובות העיר, כך הוא נהנה משימוש ברכב פרטי ללא צורך להחזיק ברכש ורכב הדורש תחזוקה שוטפת וממון רב. זה לאחרונה, למד ר' בנימין את פרק 'איזהו נשך' ובתוך עינוו באחת הסוגיות התעורר לחשוב כי הנה יתכן כי הוא בעצמו נכשל באיסור ריבית: בגמרא מבואר (בבא מציעא דף ס"ט - ע.) כי גם בשכירות מטלטלים שייך איסור ריבית אם אחריות הפחת והבלאי שנעשים על ידי השימוש בהם מושגים על השוכר, וההיתר לשכור מטלטלים הוא בתנאי שאחריות זו רק על המשכיר, שאילולי זאת הדבר אסור מפני שהוא דומה להלוואת מעות ריבית.

וכאן תמה ר' בנימין - הייתכן שאני ורבים המשתמשים בשכירות רכב שיתופי, נכשלים חלילה באיסורי ריבית החמורים!? וכל זאת, מכיון שהמדניות בשכירות רכבים שיתופיים אלו, כי תעריף התשלום משובל משלושה מרכיבים: (1) עבור עצם שכירות הרכב לפי שעה ללא קשר לשימוש. (2) על השימוש לפי כל ק"מ נסיעה, (3) רכיב הביטוח עבור החברה - אם ייגרם אונס או תאונה. ויש לדון האם בתנאים אלו יש איסור ריבית.

תשובה: בשולחן ערוך (סימן קע"ו) יש מחלוקת בין המחבר והרמ"א האם בשכירות מטלטלים מספיק שיהיה על המשכיר את אחריות פחת היקור והזול, או שצריך גם שיקבל פחת השימוש שמפחית את ערך המיטלטלין, או אחריות האונסים שייגרם לדבר השכור. ולשיטת המחבר שכדי להתיר מספיק שאחריות יוקר וזול על המשכיר - וודאי שאין

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ' א'
ואף שהיו מגדולי הדורות שנוהרו בזה (בנימוקי אורח חיים מונקאטש, סימן שא סק"ה, כתב להזהיר לרבנים שהולכים בכובעים שרחבים יותר מטפח מפני חשש איסור בשבת ויום טוב, וכן בחוט שני פרק ב ס"ק יב כתב להזהיר שלא יהיה על כל פנים טפח לפי השיעור הגדול שהוא 9.6 ס"מ, ובספר אהל ארעי סימן לד סק"ח הביא שהגרי"י קנייבסקי החמיר שלא יהיו שולי כובעו רחבים טפח), למעשה העולם נוהגים להקל בזה, ובספר ארחות שבת (ה"א פרק ט' הערה ס"ח) מביא שמע מהגרי"ש אלישיב שטעם המנהג להקל הוא כדברי הט"ז, שכן הכובעים שלנו אין מטרת השוליים לשם צל והגנה מגשם, אלא שזו היא צורת הכובע להידור וליופי. ולכן, כובע שמיועד להגן מהשמש ככובע מצחיה וכדומה וודאי יש להימנע מללבושו בשבת מחשש איסור אהול, אם כי אין בידנו למחות ביד המקלים כמו שכתב במשנה ברורה כיוון שסומכים על שיטת רש"י, אולם, כובעים שלנו היום וכן השטריימל, שאינם נעשים בשביל צל, נוהגים העולם להקל.

